

Ga
4467

11h. 17

HISTORIA
SCHOLAE DVICALIS
VVOLFENBVTTLENSIS.

DIATRIBE III.

QVA
SPLENDIDISSIMVM NATALEM
SERENISSIMAE PRINCIPIS AC DOMINAE
PHILIPPINAE
CHARLOTTAE

EX REGIA BORVSSORVM STIRPE NATAE
DVCIS BRVNOVICENSIS ET LVNEBURGENSIS
DOMINAE NOSTRAE INDVLGENTISSIMAE

IN
DVICALI NOSTRA SCHOLA
ORATIONE VERNACVLA

D. XIII. MARTII A. MDCCCCLII.

HOR. MATVT. IX.

SUBMISSISSIME CELEBRANDVM

INDICIT

IOAN. CHRISTOPH. DOMMERICH

PHILOS. DOCT. INCLIT. ORD. PHILOS. IN ACADEMIA IVLIA
CAROLINA ADIVNCT. ET SCHOLAE DVICALIS
VVOLFENBVTTLENSIS RECTOR.

VVOLFENBVTTLELI

TYPIS IO. THEOPH. ANT. MATTHEEN DVC. TYPOG.

odem Athenæi nostri Historiæ colophonem impositurus pergam tramite, quem in prægressis Diatribis secutus sum. Tertia eius restat periodus, sub Serenissimo CAROLO huc vsque in illa gesta comprehendens. De optimi Principis in Scholam nostram beneficiis largissimis dubitabit minime, qui Eius in rem litterariam summa merita habet perspecta. Quis vero in toto ferrarum orbe a litterarum studiis ita est remotus, vt, quam latissime se exferentem, huius Musageræ famam non admiretur? Laudibus nostris non indiget Princeps, quauis laude maior. Vix enim ad reipublicæ gubernacula accesserat, *Pater Patriæ*, a. MDCCXXXV, cum in Musis tuendis, fouendis, alendis, ac promouendis ita esset occupatus, ac si id vnice ageret.

Quantum Academia
Iulia

Iulia Carolina Ipsi debeat, hoc loco dicere non attinet. (a) Vnicum, quod Brunsvigæ erexit, *Collegium Carolinum*, satis superque, quam bene Musis velit, declarat. (b) Ex tanto igitur in bonas litteras studio quid potuit oriri aliud, quam vt terrarum Suarum Scholas curæ cordique haberet maxime? Id quod etiamnum mirum in modum miramur. Vix enim vsquam reperies Principem, qui Eius in Scholas fauorem æquet. Indefesso labore, maximisque sumptibus vndiquaque viros conuocat, scholis natos ac doctissimos. Fieri ergo aliter non potuit, quam vt Ducale nostrum Lyceum eandem Eius experirerur gratiam. Fovit illud ad hunc vsque diem, nullique parcat rei, quæ ad Eius cedat splendorem. Id semper egit, vt digni adessent iuuentutis in litteris & moribus moderatores, quos sollicitè & care conuocauit. De lectionibus, in gymnasio nostro tractandis, ante quadriennium prospexit sapientissime ac peritissime, itidemque de præceptorum æque ac discipulorum vita & moribus statuit indulgentissime. Pro singulari, quæ est, in Musas nostras liberalitate, non solum quorundam Præceptorum auxit stipendia, quæ in hac temporum caritate augeri debebant: sed & annum donum ipsi Scholæ

a) vid. Pranobil. AVG. WILHELM. HASSELI, magno Patre Filii dignissimi, *Dissert. de florentissimo Iulia Carolina præsentis status*. Vuolfenb. MDCCL. in 4. 1 $\frac{1}{2}$ plag.

b) v. *Vorläufige Nachricht von dem Collegio Carolino zu Braunschweig*. 1745. it. *Fernerweite Nachricht von dem Colleg. Carol.* 1746. it. *Weitere Nachricht von dem Collegio Carolino*. 1750.

la concessit, unde lignum ad Auditoria, tempore hiberno calefacienda, possit coemi. Præterea quoque Scholæ ædificium ita aptari iussit, ut in inferiore eius parte, quæ antea omnino erat desolata, Scholæ Præceptores quidam possint habitare. Ut reliqua beneficia nobis concessa tacitus iam, sed venerabundus, præteream. Vnum tamen adhuc omitti nequit. Meritissimus Scholæ nostræ Rector, *Io. Dan. Cordes*, cum senescere coepisset, & septuagenarius singularibus premeretur senectæ suæ incommodis, quæ Eius memoriam omnino debilitarant, Scholæ Suæ clementissime consuluit indulgentissimus Princeps. Noluit virum de Schola optime meritum, in illaque consumtum, senectutis suæ infirmitatibus aliquid damni aut iacturæ facere, quod senium eius adfligere potuisset: sed, cum Scholæ salus alium flagitaret moderatorem, liberalissime Rectori rude donato omnes concessit ad vitæ Eius dies reditus fixos, nouoque de stipendio aliunde prospexit. Cumque is in Scholæ famam varia institueret exercitia oratoria, programmatibus, typis excribendis, sumtus erogauit liberalissime. Neque quidquam Scholæ nostræ tam salutare, præceptum, aut gloriosum est: quod tempora subsequencia ab Eius gratia non possint expectare, quin Eius clementiam illorum expectationem superaturam esse, certissime confidimus. Vota igitur ardentissima pro tanti Principis perenni salute Schola nostra quotidie, quin singulis horis, agit: quorum illam a Deo compotem fore, nulli dubitamus.

Gessit, diuino hoc Principe regnante, sub felicissimis auspiciis, Ephoriam Athenæi nostri Vir S. V. *Ioan. Bernhardtus*

duſ Haſſel, cuius ſupra iam mentionem fecimus. (c) Virgilantiſſimum ſe hoc temporis ſpatio præſtitit ſemper, idque vnice agit, vt Scholæ ſplendor promoueat & ſalus. Faxit ergo Deus, vt digniſſimus hic Theologus Scholæ noſtræ in ſeros vſque annos conſulat.

Rectura ſub hoc Principe functus adhuc eſt ſenex cordatiſſimus *Ioh. Dan. Coordes* ad a. c10ccxxxviii, (d) quo ob virium ingraueſcentem infirmitatem a Sereniſſimo CAROLO emeritus clementiſſime declaratus eſt. Huic ego, *Ioan. Chriſtoph. Dommerich*, Deo ſic dirigente, ac Celiſſimo Principe ita iubente, d. XXVIII. Febr. c10ccxxlix. ſuceſſi. Arroganter forſan aliquibus facere videbor, qui vitam meam hic exponam ipſe. Sed cauſam meam agent, qui in optatis habuerunt, vt viri litterati ipſi Vitas ſuas poſteritati traderent. (e) E re publica niſi enim id foret, tanti ingenii viri

c) v. Diatr. II. p. 58. vbi Eius Biographis addi poteſt cel. 10. CHRISTOPH. STRODTMANNI *Gefchichte iztlebender Gelehrten* P. IX. p. 112. ſequ. & *Beitræge zu den Act. Hiſt. Eccleſ.* Vol. II. P. I. p. 127. ſequ.

d) v. Diatr. II. p. 59. 60. Inſuper notaſſe hic iuuabit, præter illa cel. REISKII programmata, quorum ſupra Diatr. II. indicem dedimus, nobis adhuc vnum de *Pathologia ſcholæſtica* innotuiſſe. Nec non Diſſertat. de D. *Georgio Martyre*. Raceburgi 1678. 4.

e) vid. celeb. HEVMANNI *Conſpect. Reip. Litter.* c. VII. §. II. p. 403. ſequ. Ed. V. & GODOFR. VVAGNERI Diſſertat. *de ſcriptoriſibus, qui de ſua ipſi vita expoſuerunt*. Vuitteb. 1716. nec non b. GEORG. SARGANECCIUS, Præceptor meus quondam in Pædag. Reg. Halenſi doctiſſimus, in proluſione quadam

viri neutrquam oprassent. Placuit Summo Numini, optimos mihi concedere parentes. Natus enim Buckeburgi a. 1600. cccxxiii. d. XXV. Dec. patrem habui *b. Ioan. Christoph. Dommerich*, Erfordia Thuringum, qui, postquam Thuringiam cum Vuestphalia commutauit, Buckeburgi, in Comitatu Schaumburgico, Cancellariæ Procuratoris primum, deinde quoque Secretarii Consistor. sustinuit partes: de cuius familia, quæ a patriæ finibus longe fuit remota, multa proponere nequeo. Vnus tamen procul dubio ex maioribus meis paternis fuit celeb. *M. Paulus Dummerich*; Hala Saxo, Matheos et Græcæ Linguae Professior in Acad. Erfordienfi, & primus Coenobii Augustiniani Scholæ (in formam redactæ) Rector, mortuus a. 1600. LXXXIII. (f) Nomen enim nostrum olim per u quoque scriptum fuisse, ex patre *b. m. sape* audiui. Matrem colui *Hedewig Soph. Ottil.* natu *Geislingerman*, filiam natu minorem *b. Georgii Bernhardi Geislingeri*, Scholæ Bückeburgensis Rectoris, quæ ex coniuge, ex *Dolliorum* familia oriunda, ipsi nata erat. (g) Proauum habui

dam Halæ 1739 edita *Vite propria Ephemerides*, librum inter scripta humana, si libet, utilissimum, cuius tamen quisque Auctor esse possit, commendat.

f) Plura de hoc mihi non constant, quam quæ in *M. GODOFR. IVDOVICI Historia Rectorum* Part. I. p. 32. 33. & in *IO. HVNDORPHII Encomio Erfurtino*, Erfurt. 1671. in 8. in *IUST. CHRISTOPH. MOISCHMANNI Erfordia Litterat. Collect. I. p. 48.* & in *LEVCKELDIH Antiquit. Gandershem. c. XXVI. p. 347.* sequ. legi. Existat quoque Eius oratio habita in *Declamat. PHIL. MELANCHTHONIS* Tom. II. p. 679. sequ. Argentor. in 8. Quod si quis plura de hoc Erudito sciret, gratissimum mihi faceret, si mecum illa communicaret.

g) vid. de his *S. V. HAVBERI Primit. Schaumburg. Fascic. II. p. 226.*

tione frui mihi contigit, quorum in me beneficia numquam non gratissimus recordabor. (k) Ad Academiam Halensem anno aetatis XVII abii, in qua bonarum artium mercatura in Linguis orientalibus Præceptoribus usus sum, S. V. D. *Knappio*, Excellentissimis *Georg. Frid. Meiero*, Professore iam ibidem Philof. P. O. & *Ioan. Dau. Michaelis*, in illustri *Georg. Augusta* iam Prof. Phil. P. O. In Philosophicis ducem habui Eundem celeberrimum *Meierum*. In Mathematicis cel. *Langium* & *Krugerum*. In Theologicis vnicum Præceptorem S. V. *Sigismund. Iac. Baumgarten* veneratus sum, veneraborque dum spiro. Postea operam meam Scholæ Latinæ Orphanotrophi Halensis consecrare coepi: quo factum est, vt deinde Pædagogio Regio me Collegam adscribi paterer. Sed post labores aliquamdiu ibi exantlatos, Viro Perillustri, Generosissimo & Consultissimo *Vuolf. Carol. de Lehenner*, S. R. I. Equite, omniumque Schaumburgicorum Dicafteriorum Præside grauiissimo me ad generosæ Sux Iuuentutis institutionem domesticam vocante, in patriam a. 1700 redudux fui. (l) Subsequente anno Illustrissimus Comes *Albertus VVolfgangus* mihi aulæ Sux nobile famulitium, quod Mathesi docerem, commisit. A. MDCCXXXVI. Societas Latina

k) Vltimus hic orationem meam valedictoriam *de officio opera Dei contemplandi* peculiari programme a. MDCCXL. profecutus est *de νομοδοκία Christiana*. Rintel. 1. pl. in 4.

l) Quamdiu vixero, perillustri huius Patroni in me beneficia gratissime venerabor. Ea enim sunt, quæ nulla possit delere ætas. Mæcenatis huius candor, quem sæpius expertus sum, me adhuc delectat, & patria mea huic Viro numquam debitas poterit exsoluere gratias, cuius & in sacris & politicis fulcrum iure dici meretur. Singularis, qua splendet, eruditio Ipsi quoque in republica litteraria magnam conciliauit famam: vid. Illustr. ESTOR. *kleine Scrijften* T. I. p. 827. sequ. *Goett. Gel. Zeitung*. a.

K

1745.

tina, quæ Athenis propter Salam Ienæ floret, me Membris Suis Honorariis adscripsit. A. MDCCXXXVII. eundem mihi honorem exhibuit Societas Teutonica Regia Goettingensis. Eodem hoc anno illustrissimus Schaumburgicorum Comes me Ecclesiæ Buckeburgensis Praeconem matutinum constituit. Singulari autem anno sequenti factum est Dei providentia, vt Serenissimus Princeps CAROLVS, Herus iam meus indulgentissimus, me Inclitæ Facultatis Philosophicæ in alma Iulia Carolina Adiunctum clementissime vocaret. Hoc munere suscepto, d. XIX. Iul. h. a. Summus in Philosophia Honores, prævia dissertatione, *de utilitate Historiæ in Philosophia*, in inclito Philosophorum confesſu prælecta, consecutus sum. His impetratis Dissertat. pro loco *de Approximatione Dei ad creaturas omnipotentiam eius non tollente* publice habui, quam Oratio auspicalis *de superandis philosophiæ moralis studii impedimentis* excepit. In mediis laboribus academicis constitutus a *Serenissimo Principe* ad nouum munus, idque Scholasticum euocatus sum. Iussit enim, vt Scholam Ducalem Vuolfenbuttelensem regerem: cuius regimen d. IV. Martii MDCCXXXIX.

oratio

1745. 84. St. Regia igitur Societ. Teuton. Goetting. dignius Honor. Membrum. inuenire non potuisset. v. *Getting. Gel. Zeit.* 1748. & S. R. CAR. ANT. DOLLII *Beschreibung der Huldigung zu Buckeburg* 1750. in 4. nec non *Act. Histor. Eccles. Vinar.* P. LX. 1746. Vnus ex Generosiss. Filiorum Eius pari, qui mihi semper fuerunt carissimi, isque natu minor, Signifer iam est in cohorte Illustr. Comit. Schaumburgici. v. *Die Pedanterei im Kriege.* Rinteln 1750. Natu maior vero in Ernestina litteris adhuc operam dat. Generosa Filia natu maior, litteris tota nata, digna fuit, quam Ducal. Societ. Teut. Helmstad. Membris suis Honorar. adscriberet. vid. Braunschweig. Anz. 1750. Seruet Deus illustrem ac generosissimam hanc Familiam in omnem posteritatem.

oratione aditali de *utilitate ex Doctore Academico in Scholas red-
undante* suscepi, ad quam audiendam programmate de *Scholis
veterum, earumque cum hodiernis analogia* inuitavi. Statuit ta-
men optimus Princeps, vt characterem & locum in Facultate
Philosophica Helmstadiensi, hoc munere fungens, retinerem.
Cum scholasticos labores vix auspicatus essem, d. XX. Martii h.
a. a Potentissimo Rege Sueciae, Eiusque Academia Rintelenfi
ad munus Professoris Mathematicum, Logices & Metaphysices
P. O. ibi gerendum, nil minus cogitans, vocatus sum legitime.
Sed singulari CAROLI nostri gratia ductus hanc spartam sub-
mississime recusavi. Anno 1700. matrimonium inii cum
Christiana Gertrude, Filia altera virgine Viri S. R. M. *Frid. Gottl.
Breitsprachii*, ad ædem St. Iacobi Magdeburgens. Pastor.
Primarii, S. R. Ministerii Subsen. Iud. Eccles. Assessoris &
Gymnas. Scholarchæ, quas nuptias d. XX. Ian. Magdeburgi
faustissime celebraui. Quid sub Rectura mea in Scholâ ge-
stum, quid ad eius salutem sit constitutum, quomodo accre-
uerit, & reliqua, meum non est fufè exponere. Rem
ipsam loqui præstat. Fortunet Deus t. o. m. in posterum
labores meos, Scholamque nostram florentissimam semper
conferuet.

Scriptorum meorum hic subiungere indicem licebit,
quod publice a quodam desideratum iam est: (m) præfer-
tim cum illorum multa in *dem Ienaischen theologischen Bücher-
sal* relata sint, (n) quibus omiffa hinc addi possunt. Sunt
autem, ex temporis, quo publicata sunt, ordine, sequentia:
I. *variae dissertationes in den Leipziger Belustigungen des Verstan-
des und Vuizes.* (o) II. *Meditationes philosophicæ & theologicæ*
K 2 de

m) v. *Hamburg. Gel. Berichte* 1750. 63. St. n) VI. Stück 1749. in 8.
o) Vol. III. mens. Maio 1743 *einige vernünfftige Ursachen von der*
Beschwer-

de vera constitutione Fidei in Seruatorem, Lemgouia 1744. in 8. 5. Plag. (p) III. *Sphaerologia* oder *kurzer Vnterricht*, *wie so wol die Himmels als Erdkugel beschaffen und recht zu gebrauchen*. Zum Nutzen der Schulen eingerichtet. Lemgo 1745. in 8. 12. plag. cum fig. æn. (q) III. *Beweis, daß einem Geistlichen Redner eine mathematische Erkenntniß nötig sey*. Lemgo 1746. 7. pl. in 8. (r) V. *Dissertatio epistolica de Aurium Iudicio ad Stili Romani scientiam admodum necessario*, qua almae Societati Latinae Ienensi de eo, quod se sibi focium adiungere voluerit, gratias agit

- Beschwerlichkeit bei dem Vnterricht iunger Leute*. Vol. V. mens. Octobr. & Dec. ei. a. von den Ursachen der unzuständigen Grobheit. Vol. VI. mens. Apr. & Maio. 1744 *Gedanken von der Philosophischen Erkenntniß der sprachen*. Vol. VII. mens. Iun. von den verschiedenen Vuegen zu gelangen. Mens. Sept. *Betrachtung einer sinnlichen und vernünftigen Gottesfurcht*. Vol. VIII. m. Mart. *Vernünftige Gedanken von den verklärten Körpern bei der Auferstehung*.
- q) vid. *Leipz. Gel. Zeitung*. 1745. N. 101. id. *Nachrichten von den neuesten theol. Sachen*. 1746. XLII. St. p. 128. sequ. vbi magis obstericio more, quam erudite locutus est Iudex meus.
- r) vid. *Leipz. Gel. Zeitung*. 1745. n. C. & *Götting. Gel. Zeitung*. 1745. n. 70. it. *Hamburg. Gel. Berichte*. 1746. n. 1.
- r) *Nachrichten von den Neuesten theologischen Büchern*. L. St. 1746. p. 392. sequ. Sed auctorem huius voluminis vapulare iusserunt & alii, & ipse potissimum eius in hac opera Successor. vid. *Vorrede zum VI. B. it. Goetting Gel. Zeit.* 1745. 84. St. *Hamb. Gel. Berichte* 1746. n. I. Putavit M. Muscau quidam, se hanc demonstrationem refutasse, vnus vel duarum plagularum libro, cui titulus est: *Beweis daß einem geistlichen Redner eine mathematische Erkenntniß nicht nötig sey*. Altonau 1749. publicato. Sed sibi bene consulisset hic homo, si prius ex meo scripto *quid sit cognitio mathematica, & methodus mathematica* didicisset. Non ergo contra me pugnat. v. v. VVINDHEIMS *Goetting. Philos. Biblioth.* Vol. I. p. 80. & *Hamburgische Neue Gel. Zeitung*, 1749. varius in locis. it. *Reichs-Postreuter* 1749. N. 16.

agit, Lemg. 1746. in 4. 2. pl. (s) VI. *Vermünftige theoretische Anweisung zur wahren Beredsamkeit hauptsächlich der Schullugend zum besten und nach demonstratiuischer Lehrart aufgesetzt.* Lemg. 1747. in 8. 16. Bog. (t) VII. *Reflexions sur les principes de la maniere d'enseigner les jeunes Gens dans les Ecoles.* à Lemgo 1747. 1 pl. (u) VIII. *Herrn D. VValchs Abhandlung von dem verschiedenen Geschmack in Predigten. Mit Anmerkungen vermehret und erleutert.* (x) VIII. *Schriftmässige Prüfung der Lehre von der persoentlichen Fürsprache des H. Geistes.* Mit einer Vorrede H. Joh. Ernst Schuberts &c. von den *Vuirkungen des H. Geistes in den Menschen* Lemg. 1748. in 4. 18. B. (y) X. *Schriftmässige Gedanken von der Anklage des Satans.* Lemg. 1748. in 4. 1 Alph. 10. B. (z) XI *Consensum in facti alieni imputationem verum imputationis esse fundamentum probat atque Acroasium suarum in alma Iulia Carolina rationem reddit.* Helmst. 1748. in 4. 2 Plag. (a) XII. *Dissert. philos. de Approximatione Dei ad creaturas eius omnipresentiam non tollente.* Helmst. 1748. in 4. 5. plag. XIII. *Das liebenswürdige an den Eltern in ihrem Alter in einem Sendschreiben an die Seimigen*

K 3

gen

- s) v. Goetting. Gel. Zeitung. 1746.
 t) v. Goett. Gel. Zeit. 1746. n. 84. Altonaer Gel. Zeit. 1746. 92. St. Hamburg. Berichte 1747. n. 4. Leipziger Gel. Zeit. 1748. n. 9. Leipziger Bücherfaal der schoenen Vuissenschaften und freyen Künste Vol. VIII. P. II. quocum conf. die Vorrede zu der zwoten Auflage 1750.
 u) v. Goetting. Gel. Zeit. 1747. 25. St.
 x) v. doctifl. CAPPELMANNI Beitrage zur Beredsamkeit der geistl. Redner. IV. Part. Lemg. 1747. in 8.
 y) v. Alton. Gal. Zeit. 1746. n. 57. 58. Hamb. Freye Vrteile. 1748.
 z) v. Zuverlässige Nachrichten von dem gegenwertigen Zustand Verenderung und Vuachstum der Vuissenschaften. CXXII. Part. 1750. Braunschweigische Anzeigen. 1748. 66. St. Hamb. Gel. Ber. 1748. Ienaischer theologischer Bücherfaal VI. St. 1749.
 a) vid. Braunschweig. Anzeigen 1748. & Hamb. Gel. Berichte 1748.

gen über den tod f. Mutter. Helmstedt. 1748. in 4. 2. pl. XIV. *Leges motuum animæ rite inveniendi genuinum modum* ac lectiones sem. hib. 1748. habendas indicat. Helmst. in 4. 2. pl. XV. *Commentatio theologica de vera & necessaria Christiani, Theologi atque Ecclesiastæ distinctione.* Helmst. 1748. in 4. 3. pl. (b) XVI. *Logica.* Lemg. 1749. in 8. 12 $\frac{1}{2}$ pl. (c) XVII. *Anweisung zur wahren Beredsamkeit.* edit. II. Lemgo 1750. 16. pl. (d) XVIII. *Dissert. theol. de Foedere baptismali.* Helm. 1749. in 4. 6. pl. (e) XIX. *Progr. Scholast. I. de Scholis Veterum, earumque cum hodiernis analogia.* Vuolfenb. 1749. in 4. 5. pl. XX. *Progr. II. de officiis Principis circa Scholas.* Vuolf. 1749. 3 pl. XXI. *Progr. III. funebre in obitum b. Conrect. Ioan. Basil. Hofmanni.* Vuolf. 1749. 1 $\frac{1}{2}$ pl. XXII. *de Theologo Philosopho Aca-*
demiæ utiliter regente Epistola votiva ad Virum Magnificum S. V. Abbatem Io. Ern. Schubert. Vuolf. 1750. in 4. 2. pl. XXIII. *Progr. IIII. de officiis Scholarum erga Principem,* quo ad Orat. adit. noui Conrect. inuitat. Vuolf. 1750. in 4. 2 $\frac{1}{2}$ pl. XXIV. *De M. Io. Carionis Chronico* Epistola ad S. V. Hauberum. Vuolf. 1750. in 4. 1 pl. (f) XXV. *Histor. Schol.*
 Duc.

b) vid. S. V. D. KRAFTII *Theologische Bibliothec* XXXV. St. p. 472. & *Hamburg. freye Vrrtheile* an. 1749. n. 6.

c) vid. *Gelehrte Neuigkeiten* Hamburg. 1749. II. St. *Goetting. Gel. Zeit.* 1750. n. 45.

d) vid. *Braunschweig. Anzcig.* 1749. 105. St.

e) vid. *Hamburg. Neue Gel. Zeitungen* 1749.

f) v. *Braunschweig. Anz.* 47. St. 1750. & *Hamb. Gel. Ber.* 1750. 49. St. & *Ienaischen theologischen Bücherfaal.* XIV. Stück, vbi, si VI. Stück cum hoc contuleris, scriptorum meorum indicem accuratissimum reperies. Ceterum monere hic iuuabit, me alteram de *Carionis Chronico*

Duc. Vuolfen. Diatr. I. Vuolf. 1750. in 4. 3 pl. (g) XXVI. Eiusdem Diatr. II. 1750. in 4. 5. pl. (h) XXVII. Das Bild eines grossen Gottesgelerten: eine Trauerrede auf den sel. Hr. Abt Dreissigmark. Vuolf. 1750. 3. pl. (i) XXVIII. Eiusdem Diatr. III. Vuolf. 1751.

Ad

Chronico Epistolam nuper Hamburgum misisse, quæ Commercio litterarum erudito, quod ibi publicatur, quam primum inserta foras dabitur.

g) v. *Braunsch. Anz. LVII. St. 1750.*

h) v. *Hamb. Gel. Ber. 1750. n. 63. & 72. Braunsch. Anz. 67. St. 1750. & Goetting. Gel. Zeit. 1750. n. 98.* Duo in his occurrunt, quæ sententiam nostram, eiusque explicationem hic desiderant. Primum in eo versatur, ut huius Historiæ utilitatem vberiore vindicem, quam quæ ibi indicatur. Putant enim, illam tantummodo eorum inseruire excerptis, qui in virorum, eruditis, quæ dicunt, muneribus functorum, nominibus, natalicio anno & fatali, patria, vitiis & aduersis connubiis Historiam litterariam ponunt. Sed veniam dabunt sententiæ nostræ. Angusti scripti limites, tantum, ut, ubi de eruditorum, quos citavi, plurimis tufius ageretur indicarem, permiserunt. Deinde multorum scripta & alia enarrauimus, quæ nescio cur, omittuntur. Alterum ad locum quemdam Diatrib. II. p. 59. spectat. Hunc veterum græcorum scriptorum vsum nimis extenuare dicunt, sibi que inde luxuriantem pro certa philosophia Zelum adparere persuadent. Sed vtrumque frustra. Minime enim auctores hos parui faciendos reor, aut ratus sum vnumquam. Neque hoc loco vel syllaba id contendi. De philosophia, quam suspicantur, ne verbum hoc loco dictum est. Nescio itaque, qui talia iudex meus disseminare potuerit.

i) *S. Hamb. Gel. Berichte n. XCI. a 1750. p. 727. Goetting. Gel. Zeit. n. 120. 1750. p. 960. & Ienaische Gel. Zeit. a. 1750.* In his vltimis maleuolus quidam, qui Vuolfenbutteli iam moratur, orationem hanc meam recensione quadam, illuc transmissa, ita perstrinxit, ut de munere meo friuole derogauerit. Cum vero eius nomen, quod

Ad Conrectores iam defecit dissertatio mea. De *Ouerbekio*, quod ad Diatrib. II. pertinet, adhuc notemus, illum scripsisse: *den gefundenen Hauptschlüssel zur doppelten Kunst der Ebreischen Accentuation*: (k) præter varia scripta Mathematica, quæ *Act. Erudit. Lat.* inserta leguntur. Matheseos enim præ aliis fuit egregie gnarus. Hinc cum magno *Leibnizio* familiariter conuersatus est. *Celeb. Saligius* sub hoc Principe vsque ad annum *clbcccXXXVIII* Conrectura functus est. Huic successit a. *clbcccxxxix* mense Iulio *Ioan. Basilius Hofmannus*, Brunsvicensis. Qui cum, me scholam moderante, diem suum obierit supremum, singulari programme funebri Eius vitam exposui, quam hic repetere supersedeo. (l) Successorem habuit clariss. *M. Luc. Frid. Heusinger*, in alma Ienensi Academia hæc vsque docentem: cuius vita æque a me programme publico iam est exposita. (m) Conseruet hunc dignissimum Scholæ nostræ Conrectorem, Collegam nostrum amicissimum, Deus t. o. m. in feros vsque annos, atque in Lycei nostri infigne decus.

Maxima,

quod mihi certissime notum est, splendidissimo Iudicio Ducali proxime sim indicaturus, quod de poena ipsi infligenda sapientissime statuet, Deum ego supplex oro, vt ipsi, ad fruges redituro, gratiam suam ne deneget, delictumque hoc condonet.

k) Brunsv. 1716. in 8. Fuit etiam alter perpetuorum Respondentium in Diss. in August. Confessionem in Coenob. Riddagshusano. v. S. V. *Spechtii Aug. Confess. breuib. aphorismis illustratam* in v. Coll. Riddagsh. Brunsv. 1695. 4.

l) v. *Supremum Officium piis Manibus viri clarissimi Hofmanni publico Scholæ Iugentis nomine præstitum*. Vuolf. 1749. in 4. 1 $\frac{1}{2}$ pl. Obseruabo hic b. cel. *GEHARDI* peculiare quoque in b. Soceri Hofmanniani *Andr. Frauendienstii* obitum progr. scripsisse.

m) v. Progr. meum *de Officiis Scholarum erga Principem*. p. XIII. seq. & *Zufæze zu dem im Jahr 1743 und 1744 blühenden Iena auf die Jahre 1746-1749*. p. 183 sequ.

Maxima, hoc quoque Principe terras Suas beante, dexterritate officio suo adhuc functus est *Henricus Bokemeier*, de quo supra. (n) Solus labores exantlauit vsque ad annum c1010ccxli. quo ipsi *Io. Christianus Vuinter*, Helmstadiensis, Adiunctus datus est. Natus is fuit a. c1010ccxviii. d. iiii. Martii. Postquam Scholam patriam frequentauerat, eiusque Choro Musico adscriptus fuerat, a. c1010ccxxxix in Gymnasium Martinianum Brunswicense discessit, vbi celeb. *Schrodii* & *Blankii* fidelissima vsus institutione litteris æque ac musicæ operam dedit, aliosque iis instruxit. Ab a. c1010ccxli. in Academia Iulia Theologiam, præeunte in primis splendidissimo *Moshemio*, & alia litterarum studia amplexus est. Anno c1010ccxli. d. XXVIII Iul. Cantori nostro seni, postea focero suo, Adiunctus in classẽ secundam a S. V. *Hasselio* introductus est, in qua binas quotidie horas, præter musicam, publice docuit, donec subsequenti anno Cellas ad Cantoratum abiret. Vir humanissimus ac doctissimus scripsit superiore anno *Dissertat. epistolica de Musices peritia Theologo neque dedecora, neque inutili.* Cellis in 4. 2. pl. (o) Plura de probo hoc viro, quem Deus fortunet, legi possunt in *Actis Scholasticis*. (p) Ab hoc inde tempore Senex noster ipse solus, quasi viribus redintegratis, officium suum gessit, quod etiam nunc gerit, & vt diu adhuc rebus suis intersit, optamus.

Subconrectorum seriem continuarunt *Phil. Iac. Doehren*, paucis diebus ante obitum suum huic muneri præfectus: (q) quem defunctum secutus est *Io. Arnold Ballenstedt*, Vuolfenbuttelenensis, Classi quintæ antea præfectus. Natus fuit d. XII. Octobr. a. MDCCV, patre *Ioan. Conrado Ballenstedt*,

L

n) Diatr. II. p. 61. o) *Gelehrte Neuigkeiten auf das Jahr 1749.*
 XIX. St. p) v. Vol. IV. p. 568, V. 187, VI. 391.
 q) v. Diatr. II. p. 62.

lenstedt, Chirurgorum castrensiū in Ducum Brunſuicēſ. le-
gione, contra Gallos ducta, quondam præfecto, marre *Hed-
viga Eliſabeta Hauen*, *Henrici Caroli Hauen*, ciuitatis noſtræ
Senatoris, filia. Scholaſticorum ſtudioꝝ curriculo, *Io. Andr.
Frickio*, Schol. noſtræ Rectore, *Chriſt. Aug. Saligio*, Conrectore
& *Henrico Bokemeiero* Cantore ducibus, feliciter transacto
in Academiam Iuliam ſe contulit a. MDCCXXXVII, vbi Vi-
rorum celeberrimorum vſus manu ductione per triennium
ad futuri in Scholis doctoz munus rite ſe præparauit. Ex
Academia in Patriam redux quinquennium in *Meisneri*, no-
biliffimi noſtri Bibliopolæ, ædibus priuatas habuit Scholas,
donec a. MDCCXXXV. Scholæ noſtræ daretur. Introdu-
ctus fuit in claſſem tertiam d. VIII. Iul. a. MDCCXXXV, vbi
iuuentutem omni dexterritate erudiuit. A. c. 10ccxl Summos
in Philoſophia Honores ab Academia Lipſienſi impetrauit:
quo facto cel. *Saligii* gener euafit. Inclaruit præterea ſcriptis
quibusdam, ad Hiſtoriam litterariam potiſſimum ſpectantibus.
I. Epistoſta ad *Gabr. Wilhehn. Goetten*, tunc Eccleſ. Hildeſ.
nunc Conſiſt. Conſil. apud Potentiſſ. Britannia Regem. Vuolf.
1732. f. II. de *Aſyſis ignorantia*. Ib. 1736. Epistoſta ad *Herm. v.
der Hardt*. 4. III. *Vita Gr. de Heimburg* I. V. D. & Reip. No-
rimb. Conf. 4. 8. pl. IV. *Vita Andr. Althameri*. 4. 12. pl. V. *Vita
Chriſt. Aug. Saligii*. 4. 3 pl. VI. *Vita God. Guil. Saceri* I Cti
4. 8 $\frac{1}{2}$ pl. VII. *B. Saligii* Tom. IV. Hiſt. Conf. Aug. Hala
1741. (r) VIII. *Hiſtor. Comitum Hoienſium* in mſt. (s) XI.
Nonnullis diſſertationibus in Actis Scholaſticis Bidermannianis.
X. *Theob. Thameri Vita* Hiſt. B. *Saligii* inſerta. Anno
c. 10ccxlvii hinc ad Scholam Scheningenſem abiit, vbi Con-
recto-

- r) vid. *Aët. Erudit. Germ. P. XIX. Leipz. Gel. Zeitung*. a. 1741. *Ab-
riſſ vom neuſten Zuſtand der Gelehrſamkeit*. Goetting. p. 19.
s) v. Excellent. Dom. Vice Cancellarii noſtri *de Praun* Biblioth.
Brunſu- Luneb. p. 189. ed. 1744.

reſtoris munere adhuc cum laude fungitur. Excepit illum *M. Io. Frider. Cuno*, Scheningenſis, qui antea Collegæ quinti vices obierat. Sed haud diu huic claſſi tertiæ præfuit. Mortuus enim eſt præmatura morte eodem hoc anno MDCCXLVII. circa feſtum Michaelis, ita vt vix ſemestre hanc ſpartam ornauerit. (†) Succellit ei *Ioan. Frider. Jakys*, Vuolfenbuttelenſis, qui antea quintam claſſem docuerat. Subſequenti vero anno circa Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti feſtum Eccleſiæ Volckershemenſi Antiſtes datus eſt. Locum eius a MDCCXLIX. d. XIV. Cal. Iun. occupauit *Chriſtoph. Immanuel Pappé*, Buckouia Magdeburgicus. Is in Pædagogio Bergenſi prope Magdeburgum, vbi b. Parens eius *Ioan. Simon Pappé*, ſacri antiſtitis munia geſſerat, quæ antea Buckouia & Fermerslebia fideliffime adminiſtrauit, pie educatus, litterisque humanioribus bene imbutus ætatis ſuæ XVIII. a. c. 1743. Academiam Fridericianam adiit, ibique litterarum ſtudiis ſedulo ſe dedit. Lubecam, Academico curriculo cum laude peractò, ad inſtitutionem domeſticam a. 1746. conſeſſit, vnde a. 1748. in Pædagogium Bergenſe reuocatus, Collegæ ordinarii ibi geſſit ſpartam. Inde, diuinis auſpiciis, ad nos venit, pubemque noſtram dexterrime iam docet. Secundet Deus optimus in poſterum quoque omnes eius conatus in ſui gloriam.

Ad Collegas quintos referendi ſunt *Ioan. Henricus Krull*, Magdeburgenſis. Frequentauerat is antea Scholam noſtram maxima cum laude, S. V. Ephoro noſtro ſuntus largiffime ipſi ſuppeditante. Adiit a. MDCCXXXII. Academiam Helmiſtadienſem, vbi in litteris ſingulares fecit progreſſus. A. demum c. 1758. d. xviii. Iulii ad munus Collegæ quinti rite introductus fuit. Poſt quadriennium vero a. 1762.

L 2

ad

(†) vid. ampliff. NOLTENI *Vita patris eius Sigism. Andr. Cuno*, vbi mors eius quoque indicatur.

ad Pastoratum Stoeckhemensem euocatus, a. MDCCXLVII hunc cum Ecclesia Hessensi commutauit, cui quam vigilantissime etiam nunc præest. Labores eius in se suscepit *Ioan. Frid. Cuno*, cuius supra iam mentio est facta. Ab Academia Vuittebergenſi is hoc tempore lauream philosophicam consecutus est, elaborato, sed non edito, specimine, cui titulus: *Spicilegium Observationum Historico Theologicarum ad Sæculum Reformationis per b. Lutherum instituta pertinent.* (u) Ao. MDCCXLIII matrimonium iniit cum virgine lectissima, *Angel. Catharina, Ioan. Conrad. Pini* Præfecturæ Gandershemensis quondam Vice Præfecti Filia natu maxima, iam vidua. Classẽ hanc quintam felici cum successu ad annum MDCCXLVII moderatus est. Eum in tertiam classẽ adscendentem excepit *Ioan. Frid. Iabns*, qui eodem adhuc anno eidem in tertia classe successit. Notandum autem hic erit, tunc temporis, vt olim semper, in quinta Classe quartam etiam fuisse, ita vt Collega quintus quintam & quartam Classẽ simul docuerit. Secutus est *Ioan. Henr. Heckner*, Helmstadiensis. Natus is est a. MDCCXIII. X. Cal. Aug. Patriam Scholam postquam frequentauerat, a. MDCCXXVIII missus in Athenarum Scheningense præceptoribus vsus est fidelissimis ac celeberrimis, *Sigism. Andr. Cuno* Rectore, & *Ioan. Frid. Noltenio* Conrectore. Ao. MDCCXXXVI. in patriam concessit Academiam, vbi sanctioris doctrinæ studio totum se dedit, lectionibus virorum, omni eruditionis fama celeberrimorum, *Mosheimii, Seidelii, Schrammii, von der Hardt, Frobesii, Keuffelii* diligentissime vacans. Triennio Academico absoluto, variisque domesticis institutionibus peractis, a. MDCCXLVII. Id. April. Collega sextus Scholæ nostræ datus, a. MDCCXLVIII.

V. Cal.

U. V. CONSULT. RVD. AVG. NOLTENII *Schediasma epistolicum de scriptis nonnullorum Scholæ Guelferbytanæ Collegarum notabilioribus.* Helmst. 1743. in 4. p. 4.

V. Cal. April. ad quartam Classẽm adscendit, in qua se adhuc indefessum præbet ac strenuum præceptorem. Adnuat Deus porro laboribus eius, dignumque illi largiatur operæ præmium.

Christoph. Moerlingio, Collegæ sexto a. c1010ccxxxx mortuo, successit *Ioan. Frid. Cuno* eodem adhuc anno d. XXVIII. Octobr. In Academiis Helmstadiensi & Goettingensi litteris operam indefessam nauavit, quæ vberimos pollicebatur fructus, nisi præmatura morte e vita fuisset euocatus. Ao. MDCCXLII. hunc in superiorem locum adscendentem secutus est *Ioan. Petrus Vuegfraas*, Ollendorffio Erfurtenfis, qui, postquam Scholam nostram vtiliter frequentauerat, in Erfurtenfi Academia Theologiæ operam suam nauavit. Curriculo Academico absoluto priuatam hic instituit Scholam, quam cum publica commutauit d. IV. Iul. rite introductus. Cum vero is anno MDCCXLVI. diem suum obiit supremum, *Ioan. Frid. Iakns* successit d. XIV. April. ei a. Hunc a. MDCCXLVII. excepit *Ioan. Henr. Heckner*, de quo supra. Huius tandem spartam nactus est *Ioan. Iul. Fricke*. Natus is fuit Vuolfenbuttelæ a. c1010ccviii. Scholam nostram cum frequentasset, calligraphiæ, arithmeticiæ, algebrae & mathesi totum se dedit, optimis vsus magistris, *Hermanno* in calligraphia, *Steinmanno* in Arithmetica & Algebra, ac denique *M. Lauterbachio* in Mathesi. Anno c1010ccxxxiv. in ciuitate nostra Scholam calligraphicam & arithmeticam instituit: quo factum est, vt a. c1010ccxliiii ad calligraphicam & arithmeticam horam in Schola nostra habendam vocatus sit. Anno c1010ccxlviii. demum, cum Collegæ sexti locus vacaret, editis speciminibus Scholæ nostræ Collega sextus datus est. Postea Arithmeticiæ suæ æque ac Algebraiciæ scientiæ publica multa dedit specimina. (x) Suffulciat

x) v. *Braunsch. Anz.* 1750. d. IX. Sept. & a. 1749. it. a. 1751.

fulciat eum porro Deus in laboribus, quotquot in iuuentutis nostræ scholasticæ vtilitatem fuscipit.

Atque hæc sunt, quæ Scholæ nostræ Historiam conficiunt, & a me conquiri potuerunt. Vnicum tantum adhuc addam. In manus nuper incidit meas *elegia quædam de celesti pugna inter Michaelem Archangelum & Luciferum*, a Scholæ nostræ quodam alumno *Iodoco Engerten*, Hildesiano, quondam elaborata & a MDCXIII. impressa. Eodem illa anno publici facta est iuris, quo Neubaueri, cuius Diatr. II. p. 34. mentio a nobis facta est. Nouum hoc est de optima Scholæ nostræ tunc temporis conditione argumentum. Aequi bonique B. L. ea consulturos fore spero, ita vt opera mea vtilitate sua non prorsus destituatur. Per Deum, vitam, vires, valetudinem atque otium clementissime suppeditantem, si licuerit, has Diatribas tres in vnum redigere volumen, apud animum constitui. In fusiore hac Scholæ nostræ Historia quascumque vitas ex scriptis, quæ hic tantum citavi, fusius exponam. Cum enim hæc non in omnium versentur manibus: exteris præsertim me gratum facturum arbitror, si quæ desiderant, in hac nostra Historia inuenire poterunt. Nihil igitur restat, quam vt sub illius finem hanc nostram Scholam dulcissimam ac dilectissimam Supremo Numini quam studiosissime commendem. Faxit Deus t. o. m. vt numquam non in illa sint, qui quam fidelissime & dexterissime quascumque veritates doceant, & qui illas auidissime excipiant, atque in Dei gloriam, sui aliorumque vtilitatem transferant. Longissimam, & ad telluris huius finem duraturam ipsi concedat perennitatem, atque in illa regnum suum numquam interire sinat. Optimos illi semper, CAROLOque similes, largiatur Principes ac Nutritores. Tum demum enim bene de illa actum iri certissime confidimus. Posteris, qui hanc nostram legent Historiam, & nostri in muneribus erunt
suc-

successores, cogitent sedulo ac serio, Dei Scholam hanc esse vineam, in qua qui oscitanter aut otiose Domini opus tractat, deuotus esto.

Sed hæc quorsum? vt intelligatis, L. B. Musas nostras felicissimum, auspiciatissime redeuntem, Natalem *Serenissimæ Principis ac Dominae, Dominae PHILIPPINAE CHARLOTTAE*, potentissimi olim Borufforum Regis Friderici Wilhelmi Natæ, felicissimo, eodemque fecundissimo optimo Patriæ Patri, Serenissimo **CAROLO**, Brunsvicensium & Luneburgensium Duci, connubio iunctæ, Principis ac Dominae nostræ indulgentissimæ, non sine sollempni quadam gaudii sui submississimi testificatione prætermitturas esse. Harum ergo nomine ego in maiore nostro auditorio crastina luce hor. IX. matutina publice declamare apud animum constitui. Dicam, quæ gratulus in Deum animus, quæ submississima in Serenissimam Principem mens, & obstrictissimum patriæ studium a me flagitant, ita tamen, *vt quid quantumue emolumenti e bona Principe in terras suas redundet*, simul ostendam. Votorum nostrorum summa hæc est, vt D. O. M. CAROLVM, Principem pium, felicem, augustum, cum *celsissima Eius Coniuge*, incomparabilis Exempli Principe, & *Principe iuuentutis nostræ*, Patriæ certissima spe, immo vniuersam *celsissimam Domum Brunsvicensem & Luneburgensem* fartam tectamque posteris nostris conferuet.

Quæ in Animis Vestris calet, L. B. in Serenissimam Principem nostram pietas cum satis illa nota mihi sit, atque perspecta: Vos frequentes huic nostræ sollempnitati adfuru-

futuros esse, nullus dubito. Quia tamen ita rogandi mos est, Vestrum Quemque, pro dignitate, ordine, loco ac munere Suo omni submissione atque obseruantia mihi colendum, sic rogo, vt qui maxime, & summa contentione solent. Quotquot ergo mansuetioribus litteris fauent, Musisque nostris cupiunt, hos, si per ipsorum negotia licuerit, Suam nobis praesentiam non denegaturos fidissime animus mihi praesagit.

P. P. Vuolfenbutteli. d. XII. Martii a. a. f. n.
MDCCLI.

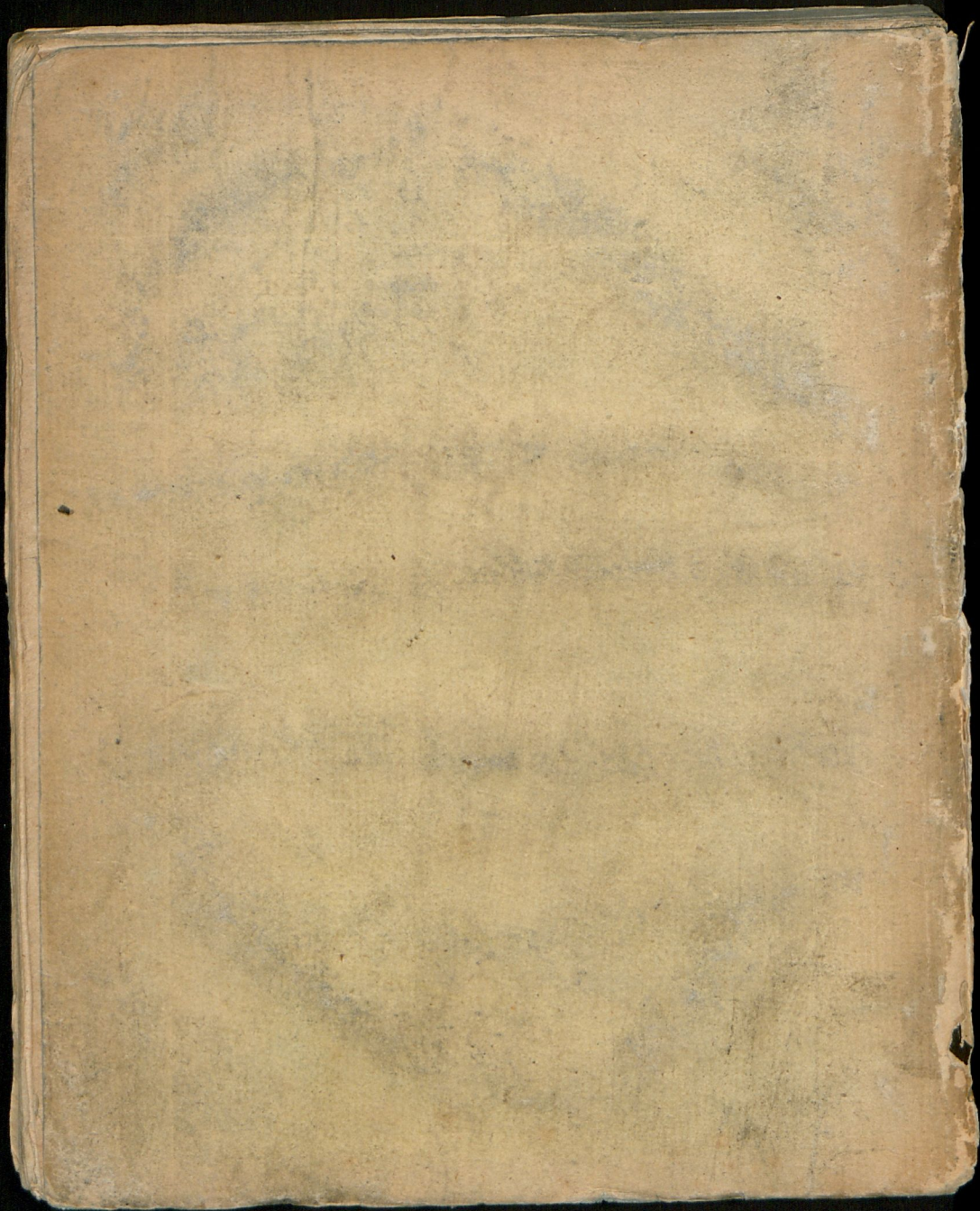

Ga 4467

80

1018

M

HISTORIA
SCHOLAE DVCALIS
VVOLFENBVTTLENSIS.

DIATRIBE III.

QVA
SPLENDIDISSIMVM NATALEM
RENISSIMAE PRINCIPIS AC DOMINAE
HILIPPINAE
CHARLOTTAE

EX REGIA BORVSSORVM STIRPE NATAE
NIS BRVNOVICENSIS ET LVNEBVURGENSIS
MINAE NOSTRAE INDVLGENTISSIMAE

IN
DVCALI NOSTRA SCHOLA
RATIONE VERNACVLA

D. XIII. MARTII A. MDCCCCL.

HOR. MATVT. IX.

SVBMISSISSIME CELEBRANDVM

INDICIT

AN. CHRISTOPH. DOMMERICH

OS. DOCT. INCLIT. ORD. PHILOS. IN ACADEMIA IVLIA
CAROLINA ADIVNCT. ET SCHOLAE DVCALIS
VVOLFENBVTTLENSIS RECTOR.

VVOLFENBVTTTELI
THEOPH. ANT. MATTHEENDVC. TYPOG.

